

Ärende LED 2017/285 handling 3

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Ny dataskyddslag Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (SOU 2017:39), Ju2017/04264/L6

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har anmodats att yttra sig över ovanstående betänkande.

Det kan inledningsvis konstateras att vissa av diskrimineringsgrunderna i 1 kap 1 § diskrimineringslagen även utgör känsliga personuppgifter enligt dataskyddsförordningen, nämligen etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och sexuell läggning. Det finns risk för att behandling av sådana uppgifter leder till diskriminering, exempelvis i kontakter mellan myndigheter och allmänhet. De frågeställningar som behandlas i betänkandet har således vissa beröringspunkter med DO:s verksamhetsområde. DO:s remissvar är avgränsat till frågor som på detta sätt kan ha relevans för myndighetens verksamhet.

Känsliga personuppgifter inom arbetsrätten

I författningskommentaren till 3 kap. 2 § i förslaget till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning anges bland annat att undantaget för arbetsrätten omfattar "[i] stort sett alla rättigheter och skyldigheter för arbetsgivare beträffande de anställda...". Såvitt gäller tillämpningen av en sådan bestämmelse kan det konstateras att det enligt uppgifter till DO förekommer att arbetsgivare samlar in känsliga personuppgifter om anställda, i vad som förefaller avses vara ett led i arbetet med aktiva åtgärder enligt 3 kap. diskrimineringslagen (2008:567). Sådan kartläggning på individnivå är inte en typ av åtgärd som DO ställer sig bakom. Tvärtom lämnar myndigheten tydlig information om att den typen av registrering inte är tillåten. Datainspektionen har gjort samma bedömning vid tillämpning av motsvarande bestämmelse i personuppgiftslagen. (Datainspektionens beslut 2017-05-16, dnr 120-2017).

Myndigheters behandling av känsliga personuppgifter

En självklar utgångspunkt vid överväganden kring myndigheters behandling av känsliga personuppgifter måste enligt DO:s mening vara nödvändigheten att förhindra att denna typ av uppgifter missbrukas. Det finns även anledning att

framhålla att diskrimineringslagen ofta är ett begränsat verktyg för att förhindra företeelser som till exempel etnisk profilering.

DO delar utredningens bedömning att en eventuellt utvidgad möjlighet att behandla känsliga personuppgifter måste föregås av ingående analys av konsekvenserna ur ett integritetsperspektiv, liksom av de risker för diskriminering som detta kan medföra. Vid en sådan analys bör enligt DO:s uppfattning hänsyn tas till att vad som anses vara viktiga allmänna intressen varierar över tid och är beroende av samhällsutvecklingen. Även demokratiska stater kan behandla personuppgifter för illegitima syften, inte minst i krissituationer. Det finns också flera historiska och aktuella exempel på hur myndigheters register i Sverige har använts för att missgynna vissa grupper.

DO tillstyrker förslaget att myndigheters möjligheter till behandling av känsliga personuppgifter i enstaka fall ska begränsas särskilt.

Hälso- och sjukvård, socialtjänsten

DO delar utredningens bedömning att det är av stor vikt att förutsättningar och begränsningar är reglerade på tydligt sätt när det gäller behandling av känsliga personuppgifter inom hälso- och sjukvården. Detsamma gäller för socialtjänsten.

DO:s erfarenhet är att det förekommer journalföring av känsliga personuppgifter som är ovidkommande för vården och riskerar att leda till diskriminering, exempelvis genom att en person behandlas sämre än andra patienter. Det förekommer också att myndighetsbeslut baseras på generella uppfattningar om personer med exempelvis funktionsnedsättning eller viss etnisk tillhörighet. Konsekvenserna av sådant handlande kan bli mycket allvarliga för den drabbade.

Sanktionsavgifter för myndigheter

DO tillstyrker förslaget att kännbara sanktionsavgifter ska kunna drabba även myndigheter som bryter mot dataskyddsregleringen. Som utredningen konstaterar förekommer det att myndigheter begår allvarliga överträdelser mot dataskyddsreglerna. Myndigheter har ett särskilt ansvar för att inte registrera ovidkommande uppgifter på ett sätt som leder till diskriminering.

Behandling för statistiska ändamål

När det gäller undantaget för statistiska ändamål har DO följande synpunkter.

DO delar utredningens bedömning att det inte är lämpligt att genom lagstiftning på förhand avgöra exakt i vilka fall behandling av känsliga personuppgifter ska ske för statistiska ändamål. Såvitt gäller diskrimineringsområdet kan det konstateras att det saknas tillräckligt kunskap som kan användas som underlag i arbetet med att forma och följa upp arbetet mot diskriminering. Detsamma gäller arbetet för de nationella minoriteterna. Frågor kring ökad tillgång till statistiska uppgifter – så kallade jämlikhetsdata – aktualiseras ofta i detta sammanhang. Ökad tillgång till sådan statistik ses ofta som ett viktigt

samhällsintresse. Vid överväganden kring denna typ av statistiska undersökningar bör det emellertid observeras att åsikterna om jämlikhetsdata går starkt isär. Vissa grupper är, mot bakgrund bland annat av historiska erfarenheter, motståndare medan andra grupper är starka förespråkare.

Avslutningsvis konstaterar DO att dataskyddsbestämmelserna hittills inte har utgjort ett tillräckligt skydd mot diskriminerande registrering av personuppgifter. DO vill i sammanhanget även framhålla vikten av att fortsatt följa frågan om etnisk profilering.

Beslut i detta ärende har fattats av diskrimineringsombudsmannen Agneta Broberg efter utredning och förslag från utredare Evalena Ödman. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Lovisa Strömberg och chefsjuristen Mattias Falk deltagit.

Agneta Broberg
Diskrimineringsombudsman